

Sygn. akt I CO 8/07

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski

w sprawie z powództwa K.K.

przeciwko Związkowi D.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie powodowej B.K.

o ustalenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 października 2007 r.,

na skutek skargi powoda o wznowienie postępowania

zakończonych postanowieniem Sądu Najwyższego

z dnia 22 czerwca 2001 r., sygn. akt [...],

odrzuca skargę.

Uzasadnienie

Powód K.K. wniósł o ustalenie istnienia stosunku najmu mieszkania zakładowego przy A. 11/19 w W., stanowiącego własność pozwanego Związku D. oraz prawa do lokalu zamiennego.

Wyrokiem z dnia 17 lipca 1997 r. Sąd Rejonowy w W. powództwo uwzględnił. Po rozpoznaniu apelacji pozwanego wyrokiem z dnia 8 października 1998 r. Sąd Wojewódzki w W. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2001 r., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W uzasadnieniu wskazał, że nie zachodziła nieważność postępowania, zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty nie naruszało prawa, w sprawie nie występowało zagadnienie prawne oraz nie istniała potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Podkreślił, że art. 393 k.p.c., według stanu prawnego wprowadzonego ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554, dalej „ustawą z 2000 r.”) miał zastosowanie także do kasacji od orzeczeń sądów drugiej instancji, wydanych przed dniem 1 lipca 2000 r. (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

W skardze z dnia 8 marca 2007 r. o wznowienie postępowania zakończonym postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r. opartej na podstawie art. 401¹ k.p.c. w zw. z art. 399 § 2 k.p.c. i art. 190 ust. 4 Konstytucji powód wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i przyjęcie kasacji do rozpoznania. Podniósł, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, OTK 2003, nr 6, poz. 51) orzekł, że art. 5 ust. 2 ustawy w zw. z art. 393 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. W związku z tym zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich o zbadanie możliwości wznowienia postępowania zakończonym przedmiotowym orzeczeniem, od którego otrzymał pisemną odpowiedź z dnia 11 lipca 2003 r., że

taka skarga jest niedopuszczalna, gdyż sprawa nie zakończyła się wydaniem wyroku.

Ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98, dalej „ustawą z 2004 r.”) wprowadzony został do systemu prawnego art. 399 § 2 k.p.c. w brzmieniu: „na podstawie określonej w art. 401¹ postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem” i wszedł on w życie w dniu 6 lutego 2005 r. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 28 listopada 2006 r., SK 19/05 (OTK 2006, nr 10, poz. 154), uznał art. 416 k.p.c. za niezgodny z art. 194 ust. 4 Konstytucji w zakresie w jakim wyłącza dopuszczalność wznowienia postępowania w sytuacji, gdy podstawą wznowienia jest niezgodność z Konstytucją przepisu w oparciu o który wydane zostało orzeczenie kończące postępowanie (art. 401¹ k.p.c.). Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 11 grudnia 2006 r. (Dz.U. Nr 226, poz. 1656). Skarżący wyraził pogląd, że w sprawie termin do złożenia skargi powinien być liczony od tej daty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą wznowienia postępowania może być orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą jeżeli dotyczy ono tego aktu normatywnego, który stanowił podstawę wydanego i zaskarżonego skargą orzeczenia merytorycznego bądź formalnego. Postępowanie zakończone orzeczeniem formalnym może być wznowione tylko na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. (art. 399 § 2 k.p.c.). Unormowanie to jako wyjątkowe nie może być interpretowane rozszerzająco.

Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są skuteczne. Ogłoszenie wyroku Trybunału we właściwym organie publikacyjnym prowadzi do utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego aktu normatywnego lub jego przepisu (przepisów) wyłącznie w zakresie określonym w jego sentencji (por wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2006 r., I PK 116/05, OSNP 2006, nr 23-24, poz. 353).

Poza tym, art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, ze zm.) wyłącza spod jego kontroli te akty

normatywne, które utraciły moc obowiązującą. Dodać się godzi, że w judykaturze dominuje pogląd, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, tzw. interpretacyjne nie mieści się w hipotezie art. 401¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2003 r., I CO 7/03, OSNC 2004, nr 1, poz. 14, z dnia 21 sierpnia 2003 r., III Co 10/03 niepublikowane, z dnia 21 sierpnia 2003 r., OSNC 2004, nr 4, poz. 68, z dnia 13 lipca 2005 r., I CO 6/05 niepublikowane i do tzw. wyroku zakresowego uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/04, OSNC 2004, nr 9, poz. 136). Ta ostatnia kwestia nie miała jednak zasadniczego znaczenia dla rozstrzygnięcia skargi.

Wbrew stanowisku pełnomocnika powoda podstawą prawną zaskarżonego postanowienia Sądu Najwyższego był i mógł być tylko art. 393 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. Tymczasem sentencja wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, dotyczyła normy zawartej w art. 5 ust. 2 ustawy z 2000 r., tj. luki tego unormowania w zakresie, w jakim nie przewidywał on regulacji przejściowej dotyczącej przyjęcia do rozpoznania kasacji, wniesionych przed dniem 1 lipca 2000 r., a nie art. 393 k.p.c., na podstawie którego wydane zostało zaskarżone postanowienie (por. także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 stycznia 2003 r., SK 37/01, OTK 2003, nr 1, poz. 3). Z tego względu należało przyjąć, że skarga nie została oparta na ustawowej podstawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 154).

Przedewszystkim jednak skarga nie została wniesiona w ustawowym terminie. Obowiązujący w dniu wydania zaskarżonego postanowienia jednomiesięczny termin do wniesienia skargi określony był w art. 400¹ § 2 k.p.c. i przepis ten został uznany za niekonstytucyjny wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 5/03 (OTK 2003, nr 6, poz. 50). Nowa regulacja została wprowadzona wskazaną wyżej nowelą od dnia 6 lutego 2005 r. do art. 407 § 2 k.p.c., który - w istotnym dla sprawy zakresie - stanowi, że na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Nie mógł to być jednak termin ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 11 grudnia 2006 r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2006 r., SK 19/05., gdyż dotyczył on przepisu nie mającego zastosowania w sprawie. Trybunał orzekł w nim, że art. 416 k.p.c. w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność wznowienia w sytuacji, gdy podstawą skargi o wznowienie jest art. 401¹ k.p.c. jest niezgodny z Konstytucją. Przepis ten więc swą hipotezą obejmuje tylko wypadki, gdy uprzednio uprawomocniło się już orzeczenie kończące wznowione postępowanie, tymczasem w sprawie wchodzi w rachubę rozstrzygnięcie w przedmiocie wznowienia po raz pierwszy.

Gdyby założyć, że orzeczeniem stanowiącym ośnowę skargi mógłby być rzeczywiście wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, kiedy w systemie normatywnym brak było omawianej podstawy wznowienia, to ponieważ podstawa ta została wprowadzona z dniem 6 lutego 2005 r., - tę tylko datę możnaby przyjmować jako początek biegu trzymiesięcznego terminu.

Wobec jego bezskutecznego upływu skarga podlegała odrzuceniu (art. 410 § 1 k.p.c.).